

УДК 393.98

Репій Т.Г.¹, Назаренко П.Г.²

¹ студ. гр. Ю-311 НУ «Запорізька політехніка»

² канд. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

**МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ НАРУГИ НАД МОГИЛОЮ,
ІНШИМ МІСЦЕМ ПОХОВАННЯ АБО НАД ТІЛОМ
ПОМЕРЛОГО (СТ. 297 КК УКРАЇНИ)**

Кримінальна відповідальність за наругу над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого передбачається ст. 297 КК

України. У структурі методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень важливою є криміналістична характеристика – сукупність зведених на основі аналізу практичної діяльності правоохоронних органів і криміналістичних досліджень відомостей про криміналістично значущі ознаки кримінального правопорушення. До її основних елементів належать: 1) типові способи вчинення кримінального правопорушення; 2) типовий предмет протиправного посягання; 3) типові час, місце та обстановка вчинення; 4) типова особа правопорушника; 5) типові сліди кримінального правопорушення. Розглянемо їх детальніше.

Щодо класифікації цієї статті:

Об'єктом злочину виступають моральні засади суспільства в частині поваги до померлих та місць їхнього поховання. Цей злочин заподіює моральну шкоду насамперед рідним і близьким померлих, порушує громадський спокій, може викликати міжетнічні та міжконфесійні конфлікти, негативно впливає на виховання підлітків. Ставлення до померлих чи не найбільш яскраво показує різницю між цивілізацією і дикістю, в ньому відображається і ставлення особи до інших соціальних цінностей.

Предметами злочину є: 1) могила, 2) інше місце поховання; 3) труп, 4) урна з прахом, 5) предмети, що знаходяться в місці поховання або на трупі.

Могила включає яму для поховання тіла померлого, а також насип, споруди (хрест, стела, камінь) над місцем поховання. Інше місце поховання – це склеп, мавзолей, меморіальна стіна з прахом померлих, частина шахти, корабель чи літак з тілами загиблих тощо. Труп – це тіло померлого як ціле, так і розчленоване, чи його окремі частини. Труп виступає предметом злочину незалежно від його стану (бальзамований, муміфікований). Під урною з прахом покійного розуміється посудина, звичайно у формі вази, для зберігання праху померлого, який піддано спаленню, або ж праху, зібраного на місці давнього поховання. Предмети, що знаходяться в місці поховання або на трупі, - це будь-які речі, які перебувають в могилі чи на ній, в іншому місці поховання (одяг, індивідуальні речі та прикраси, ордени і медалі, труна, вінки, світильники, вази тощо).

Об'єктивна сторона злочину проявляється у: 1) нарузі над могилою, іншим місцем поховання, над трупом або урною з прахом покійного; 2) викраденні предметів, що знаходяться в місці поховання або на трупі.

Наруга – це образливе ставлення, грубе знущання, демонстрація зневаги до місця поховання чи праху покійного. Способи вчинення наруги в законів не визначені. Це можуть бути: осквернення, у т.ч.

шляхом вчинення непристойних надписів, малюнків, виливання нечистот; руйнування надмогильних споруд; розкопування місця поховання, розчленування трупа чи його знищення, зривання одягу. Наруга характеризується як об'єктивним моментом – вчиненням щодо праху чи місця поховання певних діянь, так і суб'єктивним – прагненням зневажити пам'ять про померлого, продемонструвати своє негативне ставлення до суспільних принципів, які панують в цій сфері. Наруга переважно вчиняється шляхом дії. Однак не можна виключати її вчинення і через бездіяльність, наприклад, невтручання в поведінку свійських тварин, які, наприклад, розривають могилу, справляють на ній природні потреби.

Викрадення відповідних предметів – це протиправне їх вилучення і звернення на свою користь чи користь інших осіб. Сюди належать, зокрема, демонтаж і наступний продаж могильних загорож, пам'ятників, плит, а також вінків, квітів, лампад, які знаходяться на могилі.

Діяння, передбачене ст. 297, відсутнє, якщо у встановленому порядку здійснюються ексгумація трупа, перенесення могили на інше місце, впорядкування місця поховання, а також якщо певні дії з трупом не становлять собою наруги (наприклад, мотивом розчленування трупа є приховування вчиненого вбивства).

Момент закінчення злочину визначається з врахуванням змісту вчинюваного діяння. Якщо воно полягає у нарузі, то закінченим цей злочин є відтоді, коли виконане діяння достатньо вказує на наявність й об'єктивних і суб'єктивних ознак. Коли ж діяння виражається у викраденні, то злочин закінчений з моменту набуття винним можливості розпорядитися викраденим на власний розсуд (сховати, продати, подарувати тощо).

Суб'єкт злочину загальний – фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона аналізованого злочину характеризується умислом.

Підбиваючи підсумки щодо питання, яке розглядали, можна висвітлити дефініцію терміна наруга (в юридичному значенні).

Це прояв активної, умисної поведінки особи, яка виражається у грубому, образливому, суспільно нестерпному ставленні до чого-небудь, або до кого-небудь та може мати як публічний, так і латентний характер.